

Instanța de fond: Judecătoria Ocnița (jud: D. Băbălău)

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud: S. Procopciuc, A. Garbuz, E. Grumeza)

DECIZIE

02 august 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul

Judecători

Tatiana Vieru

Svetlana Filincova

Luiza Gafton

Nicolae Craiu

Oleg Sternioală

examinând recursul declarat de Golban Artur,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Bejenar Domnica
împotriva Ritei Golban, Artur Golban, intervenient accesoriu notarul public Gîrtopan
Valentina cu privire la constatarea nulității actelor juridice,
împotriva deciziei din 17 martie 2017 a Curții de Apel Bălți,

c o n s t a t ă :

La data de 23 mai 2016, reclamanta Bejenar Domnica, prin intermediul
avocatului Lunga Galina, a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva Ritei
Golban, Artur Golban cu privire la constatarea nulității actelor juridice.

În motivarea acțiunii, reclamanta a invocat că locuiește în bunul imobil compus
din casa de locuit, accesorii, teren aferent casei, situată în sat. Sauca, rl Ocnița.

Subliniază reclamanta că are două fiice: Viorica și Rita, iar soțul său a decedat la
22.10.2011.

Menționează reclamanta că, deoarece este în etate a hotărât să testeze toată averea
ce-i aparține și anume: gospodăria din sat. Sauca, rl Ocnița și terenurile cu destinație
agricolă situate în extravilanul sat. Sauca, rl Ocnița, fiicelor sale în părți egale.

Precizează reclamanta că, întâmplător a aflat că a înstrăinat averea sa doar unei
fiice, prin contractele de donație. Adresându-se la notarul Gîrtopan Valentina a aflat
că de fapt la 20.11.2015 au fost încheiate contractele de donație nr. 7272 și nr. 7274,
în baza cărora a donat fiicei sale Rita Golban bunurile imobile: casa de locuit,
accesorii, terenul aferent casei, precum și terenul cu destinație agricolă S-1,0744 ha,
cu nr. cadastral 6239106.056 și terenul cu destinație agricolă S-1,0727 ha, cu nr.
cadastral 6239106.057, situate în extravilanul sat. Sauca, rl Ocnița. Totodată, a aflat
că fiica sa Rita a înstrăinat bunurile dobândite în baza contractelor de donație
feciorului său Golban Artur, la 23 decembrie 2015, în baza contractelor de vânzare –
cumpărare nr.7998 și nr. 8000.

Opinează reclamanta că, fiica sa Rita, printr-un comportament dolosiv și

viclean, a dus-o în eroare spunând că averea a fost testată ambelor fiice, ca urmare semnând actele înaintate de notar fără a fi citite, bazându-se doar pe spusele fiicei în care avea încredere.

Indică reclamanta că, nu a avut intenția să înstrăineze bunurile imobile, ci să le transmită după moarte în părți egale ambelor sale fiice.

Solicită reclamanta declararea nulității contractului de donație nr. 7272 din 20.11.2015 asupra bunului imobil: casa de locuit, accesorii, teren aferent casei de locuit situat în sat. Sauca, rl Ocnița, încheiat între Bejenar Domnica și Golban Rita; a contractului de donație nr.7274 din 20.11.2015 a bunurilor imobile: teren cu destinație agricolă S-1,0744 ha, cu nr. cadastral 6239106.056; teren cu destinație agricolă S-1,0727 ha, cu nr. cadastral 6239106.057, situate în extravilanul sat. Sauca, rl Ocnița, încheiat între Bejenar Domnica și Golban Rita; a contractului de vânzare-cumpărare nr.7998 din 23.12.2015 a bunului imobil casa de locuit, accesorii, teren aferent casei situat în sat. Sauca, rl Ocnița, încheiat între Golban Rita și Golban Artur; a contractului de vânzare-cumpărare nr. 8000 din 23.12.2015 a bunurilor imobile constituite din: terenul cu destinație agricolă S-1,0744 ha și terenul cu destinație agricolă S-1,0727 ha, situate în extravilanul sat. Sauca, rl Ocnița, încheiat între Golban Rita și Golban Artur.

Prin încheierea din 01 noiembrie 2016 a Judecătoriei Ocnița s-a atras în proces în calitate de intervenient accesoriu din partea pârâtului notarul public Gîrtopan Valentina.

Prin hotărârea din 19 decembrie 2016 a Judecătoriei Ocnița s-a respins acțiunea înaintată de către Bejenar Domnica împotriva Ritei Golban, Artur Golban, intervenient accesoriu Gîrtopan Valentina cu privire la constatarea nulității actelor juridice.

Prin decizia din 17 martie 2017 a Curții de Apel Bălți s-a admis apelul depus de Bejenar Domnica; s-a casat hotărârea din 19 decembrie 2016 a Judecătoriei Ocnița și s-a emis o hotărâre nouă de admitere a acțiunii; s-au declarat nule contractele de donație nr.7272 și nr. 7274 din 20.11.2015 încheiate între Bejenar Domnica, în calitate de donator, și Golban Rita, în calitate de donatar; s-au declarat nule contractele de vânzare-cumpărare nr. 7998 și nr. 8000 din 23.12.2015 încheiate între Golban Rita, în calitate de vânzător, și Golban Artur, în calitate de cumpărător. Concomitent, s-a dispus că prezenta hotărâre servește drept temei pentru radierea din Registrul bunurilor imobile a dreptului de proprietate asupra bunurilor înregistrate pe numele lui Golban Artur și Golban Rita și restabilirea înregistrării dreptului de proprietate asupra Domnicăi Bejenar.

La 06 iunie 2017 Golban Artur a declarat recurs împotriva deciziei din 17 martie 2017 a Curții de Apel Bălți solicitând casarea acesteia cu menținerea hotărârii primei instanțe, precum și încasarea de la intimată în beneficiul său a taxei de stat percepute la depunerea cererii de recurs.

În motivarea recursului s-a invocat că, decizia contestată este ilegală, neîntemeiată și pasibilă de a fi casată, deoarece instanța de apel la examinarea cauzei a aplicat eronat normele de drept material și anume, a interpretat în mod eronat legea, bazându-se pe aprecierea eronată a probelor prezentate și anexate la dosar.

Relevă recurentul că, intimata a donat legal bunurile menționate supra, nefiind dusă în eroare, drept dovadă servind declarațiile pârâților Golban Rita și Golban Artur, precum și a martorului Golban Ghenadie și a primarului sat Sauca, rl Ocnița -

Jitari Iraida.

Consideră recurentul că, a prezentat probe veridice, pertinente și utile pentru soluționarea cauzei, însă instanța de apel în motivarea deciziei sale nu le-a dat apreciere, fapt prin ce se atestă examinarea formală a cauzei de către instanța de judecată, care a pus la baza actului de dispoziție contestat declarațiile intimatei Bejenar Domnica și a prețișilor martori Prepeleac Liudmila, Colac V., care, de fapt, niciodată nu au fost vecini cu intimata și nu au cunoscut despre contractele încheiate între ei. Or, în declarațiile acestora intervin neclarități și sunt declarații contradictorii.

Mai menționează recurentul că, intimata, în cererea sa de apel a invocat ca temei pentru casarea hotărârii adoptate, faptul că a fost dusă în eroare de către recurent prin comportamentul său dolosiv și viclean precum și prin faptul că nu a înțeles esența contractelor, deoarece în instanță încurca noțiunea de a dona cu noțiunea de a testa. Însă, cele menționate de intimată nu s-au confirmat în cadrul cercetării judecătorești și poartă un caracter declarativ. Caracterul dolosiv și viclean al comportamentului părților nu a fost dovedit prin careva probe, iar intimata niciodată nu a încurcat noțiunea de a dona și a testa. Dimpotrivă, prin probele administrate s-a confirmat cu certitudine că intimata a avut intenția de a face anume donație fiicei sale Golban Rita, concretizând aceasta notarului și în limba rusă „darenie” nu „zaveșcianie”.

Consideră recurentul că, este ilegală ipoteza instanței de apel precum că Golban Artur nu administrează bunul, ceea ce denotă că contractul de vânzare-cumpărare a fost încheiat doar cu scopul de a evita restituirea bunurilor donate lui Golban Rita în caz de litigiu. În contextul dat, a specificat recurentul că, înstrăinarea bunurilor donate la o perioadă atât de scurtă de timp este una greșită, deoarece Golban Artur prin intermediul tatălui său a achitat impozitul pe imobilele litigioase, drept dovadă servind copia chitanțelor ce au fost anexate.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Decizia instanței de apel a fost adoptată la 17 martie 2017, iar Golban Artur a declarat recurs la 06 iunie 2017.

Din materialul probator rezultă că decizia contestată a fost expediată în adresa participanților la proces la 21 aprilie 2017 (f.d. 137) și recepționată de către recurent la 28 aprilie 2017, fapt ce se confirmă prin avizul de recepție anexat (f.d. 138).

Astfel, instanța de recurs consideră că recursul declarat de către Golban Artur la 06 iunie 2017 împotriva deciziei din 17 martie 2017 a Curții de Apel Bălți, este în termen.

Concomitent, Colegiul notează că în cererea de recurs declarată împotriva deciziei din 17 martie 2017 și înregistrată la 06 iunie 2017, în calitate de recurenți au fost indicați Golban Rita și Golban Artur, însă recursul declarat a fost semnat doar de către Golban Artur. Deci, Colegiul conchide că recursul a fost declarat doar de către Golban Artur.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 26 iulie 2017 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs

și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de Golban Artur și va casa decizia instanței de apel, cu menținerea hotărârii primei instanțe, cu motivarea soluției după cum urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 118 alin. (1), (3) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii sînt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

În conformitate cu art.130 alin. (1)-(3) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea pricinii.

Din materialele cauzei rezultă că cererea de chemare în judecată, în drept, a fost întemeiată pe prevederile art. 227, 228 Cod civil.

Colegiul relevă că, instanța de fond, examinând cauza, a stabilit circumstanțele importante pentru judecare, a supus unei analize minuțioase fiecare temei de drept invocat în cererea de chemare în judecată, făcând concluziile de rigoare, a constatat că temeiurile de drept indicate în prezenta acțiune ce vizează art. 227, 228 din Codul civil

nu pot fi aplicate, deoarece reclamanta nu a prezentat probe ce demonstrează că actele juridice a căror nulitate se solicită au fost încheiate printr-un comportament dolosiv și în baza unei erori considerabile.

Conform art. 227 alin. (1), (2) din Codul civil, actul juridic încheiat în baza unei erori considerabile poate fi declarat nul de instanța de judecată. Eroarea este considerabilă dacă la încheiere a existat o falsă reprezentare referitor la: a) natura actului juridic; b) calitățile substanțiale ale obiectului actului juridic; c) părțile actului juridic (partenerul sau beneficiarul), în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic.

Din conținutul normei prenotate supra se deduce că pentru ca eroarea să fie temei de anulare a actului juridic, este necesar ca eroarea să fie determinantă pentru încheierea convenției, adică mijloacele viclene utilizate de una dintre părți să fie de

așa natură, încât să fie evident că fără aceste mijloace, cealaltă parte n-ar fi încheiat actul.

La caz, Colegiul notează că dovada erorii incumbă celui ce invocă acest viciu de consimțământ.

Pe când, în prezenta speță, reclamanta nu a probat prin nici un mijloc de probă precum că actele juridice a căror nulitate se solicită au fost afectate de eroare.

Or, natura actului juridic a fost clară pentru Domnica Bejenar și aceasta nu putea să creadă că încheie, de fapt, un alt act juridic decât cel ce a fost autentificat la data de 20.11.2015, în condițiile când însăși reclamanta s-a prezentat la biroul notarial cu setul de documente necesare pentru încheierea contractului de donație, confirmându-și acordul prin aplicarea semnăturii pe actul juridic autentificat.

Astfel, în circumstanțele relatate supra, Colegiul relevă că în momentul perfectărilor actelor juridice, Bejenar Domnica nu a fost indusă în eroare, ori, anumite probe contrare privind utilizarea mijloacele viclene, de către părți, la întocmirea acestora nu au fost prezentate instanțelor de judecată.

Referitor la temeiul invocat de către Bejenar Domnica precum că actul juridic contestat a fost încheiat prin dol (art. 228 Cod civil), instanța de recurs, la fel, constată netemeinicia acestuia.

În susținerea concluziei date, Colegiul reține prevederile art. 228 alin. (1) din Codul civil, conform cărora, actul juridic a cărui încheiere a fost determinată de comportamentul dolosiv sau viclean al uneia din părți poate fi declarat nul de instanța de judecată chiar și în cazul în care autorul dolului estima că actul juridic este avantajos pentru cealaltă parte. Dacă una dintre părți trece sub tăcere anumite împrejurări la a căror dezvăluire cealaltă parte nu ar mai fi încheiat actul juridic, anularea actului juridic poate fi cerută numai în cazul în care, în baza principiului bunei-credințe, se putea aștepta ca cealaltă parte să dezvăluie aceste împrejurări. În cazul în care dolul este comis de un terț, actul juridic poate fi anulat numai dacă se demonstrează că cealaltă parte a știut sau trebuia să știe despre dol.

De altfel, dolul constă în inducerea în eroare a unei persoane prin mijloace dolosive sau viclene pentru a o determina să încheie un act juridic, fiind format din două elemente constitutive, elementul subiectiv, care constă în intenția de a induce în eroare o persoană pentru a o determina să încheie un act juridic și elementul obiectiv, care constă în utilizarea mijloacelor viclene pentru realizarea intenției de a induce în eroare.

În conformitate cu art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale.

Sub acest aspect, prin aplicarea regulilor de interpretare a normelor enunțate, este evident că, Bejenar Domnica invocând ca temei încheierea actului juridic în urma unui comportament dolosiv sau viclean al unei dintre părți, precum și încheiat în urma înțelegerii dolosive dintre părți nu a prezentat nici o probă ce ar demonstra existența unui asemenea comportament sau înțelegeri dolosive, neprezentând careva probe ce ar demonstra vicierea consimțământului Domnicăi Bejenar la momentul încheierii tranzacției.

Ca urmare, Colegiul consideră că, consimțământul părților a fost unul valabil, provenit de la persoane cu discernământ, exprimat cu intenția de a produce efecte juridice și nu a fost viciat, or, în cadrul examinării pricinii nu au fost stabilite

circumstanțe care ar determina că între părți ar fi existat o înțelegere dolosivă prin care s-ar fi urmărit scopuri contrare legii sau voinței părților.

Sub aspectul dat, Colegiul reține ca întemeiată ipoteza instanței de fond precum că manifestarea de voință și consimțământul părților la încheierea contractelor de donație a fost cunoscut anterior întocmirii actelor juridice din 20 noiembrie 2015, fapt menționat atât în cadrul ședinței de judecată, cât și din explicațiile expuse în cadrul audierii martorului Jitari Iraida, care este și primarul localității sat. Sauca, rl Ocnița.

Tot aici, este de menționat că, din susținerile verbale anexate la dosar rezultă că notarul public Gîrtopan Valentina a explicat părților - Bejenar Domnica și Golban Rita, prezenți pentru autentificarea contractelor de donație nr. 7272 și nr. 7274, despre conținutul acestora, explicându-le sensul și consecințele lor, fapt confirmat prin aplicarea semnăturii pe actele perfectate.

Concomitent, Colegiul reține ca relevante și afirmațiile notarului public Gîrtopan Valentina referitor la faptul că reclamanta a cunoscut despre întocmirea contractelor de donație, deoarece s-a prezentat la biroul notarial cu pachetul de documente necesare pentru autentificarea contractelor de donație, or, în condițiile când aceasta ar fi dorit să întocmească un testament, acest set de acte nu ar fi fost solicitate.

Mai mult ca atât, unele acte ce au stat la baza perfectării contractului de donație au fost solicitate, prin cerere scrisă, de la Oficiul Cadastral Teritorial de către proprietarul bunului imobil, în cazul dat - Bejenar Domnica.

Deci, este greșită ipoteza instanței de apel privind necunoașterea de către Domnica Bejenar a întocmirii actului juridic contestat, în condițiile când însăși reclamanta a solicitat de la Oficiul Teritorial Cadastral extrasul din Registrul bunurilor imobile și certificatul privind valoarea bunului imobil care urmau a fi prezentate notarului pentru perfectarea contractului de donație.

Respectiv, este irelevantă critica reclamantei precum că a fost indusă în eroare prin faptul că, de fapt, a fost întocmit un contract de donație și nu un testament așa cum s-ar fi dorit, în condițiile când a prezentat notarului setul de documente pentru autentificarea contractelor de donație.

În aceste condiții, instanța de recurs remarcă drept corectă soluția instanței de fond de a respinge acțiunea reclamantei privind constatarea nulității actelor juridice încheiate între Bejenar Domnica și Golban Rita și respectiv a contractului de vânzare-cumpărare încheiate între Golban Rita și Golban Artur, or, la caz s-a constatat incontestabil că reclamanta a donat benevol și fără careva vicii ascunse bunurile imobile ce-i aparțin cu drept de proprietate.

Ca urmare a celor relatate, Colegiul constată că prima instanță a apreciat toate probele administrate în cauză și în corespundere cu prevederile normelor de drept material a ajuns la concluzia de a respinge acțiunea înaintată de către Bejenar Domnica împotriva Ritei Golban, Artur Golban, intervenient accesoriu notarul public Gîrtopan Valentina cu privire la constatarea nulității actelor juridice.

Concomitent Colegiul precizează că și-a formulat concluziile limitându-se la motivarea hotărârii în raport cu temeiurile invocate de reclamantă, fără a se expune vis-a-vis de temeiurile de drept indicate din oficiu de către instanța de fond, deoarece nu au fost menționate de reclamantă nici în cererea de chemare în judecată, nici pe parcursul cercetării judecătorești.

Din considerentele menționate și având în vedere că circumstanțele cauzei au fost constatate de instanța de fond, care a examinat pricina sub toate aspectele, a

verificat și a apreciat corect probele prezentate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Golban Artur, de a casa decizia instanței de apel și de a menține hotărârea instanței de fond.

Totodată, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție apreciază drept întemeiată pretenția recurentului cu privire la încasarea din contul intimatului a cheltuielilor de judecată pentru depunerea recursului, or, art. 94 alin. (1) și alin. (3) Cod de procedură civilă, stabilește că instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârâtului –proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului. Prevederile alin.(1) și (2) se aplică și la repartizarea între părți a cheltuielilor de judecată în instanță de apel, în instanță de recurs și în cadrul revizuirii.

Cu referire la dispozițiile citate supra, instanța de recurs constată că la depunerea cererii de recurs, Golban Artur a achitat taxa de stat în mărime de 1365 lei, ordinul de plată fiind anexat la actele cauzei.

În contextul dat, Colegiul menționează că Bejenar Domnica urmează a achita în beneficiul lui Golban Artur cheltuielile de judecată sub formă de taxă de stat achitată în instanța de recurs în sumă de 1365 lei.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de către Golban Artur.

Se casează decizia din 17 martie 2017 a Curții de Apel Bălți, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Bejenar Domnica împotriva Ritei Golban, Artur Golban, intervenient accesoriu notarul public Gîrtopan Valentina cu privire la constatarea nulității actelor juridice.

Se menține hotărârea din 19 decembrie 2016 a Judecătoriei Ocnița.

Se încasează de la Bejenar Domnica în beneficiul lui Golban Artur suma de 1365 (una mie trei sute șaiszeci și cinci) lei cu titlu de cheltuieli de judecată pentru achitarea taxei de stat la depunerea recursului.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecătorul

Tatiana Vieru

Judecători

Svetlana Filincova

Luiza Gafton

Nicolae Craiu

Oleg Sternioală